

УДК:636.034:636.22

Польовий Л.В., доктор с.-г. наук, професор
Романенко О.В., магістрант
Вінницький національний аграрний університет

УДОСКОНАЛЕННЯ КОРІВ УКРАЇНСЬКОЇ ЧОРНО-РЯБОЇ МОЛОЧНОЇ ПОРОДИ ЗА МОЛОЧНИМ ТИПОМ

Встановлено, що оцінка корів - первісток української чорно-рябої породи за надоями, жирномолочністю та живою масою, показали доцільність розведення корів щільного-ніжного типу.

Використання корів-первісток української чорно-рябої молочної породи щільного-грубого типу недоцільно.

Продовжувати покращувати тип корів української чорно-рябої молочної породи рихлого-грубого і рихлого-ніжного за щільністю конституції і доведення їх до щільного-ніжного, при цьому використовувати бугаїв плідників української чорно-рябої молочної породи щільної конституції.

Ключові слова: *надої, рівень продуктивності, екскременти, біогаз, теплова енергія.*

Фактори, які зумовлюють тип конституції і впливають на утворення його є спадковість, мінливість, напрям добору й підбору, умови зовнішнього середовища і особливого вирощування і тренінгу молодняку. Завдяки успадкуванню характерних властивостей і ознак у будові тіла в ряді поколінь зберігаються конституціональні особливості, властиві породі.

Ніжна-щільна конституція, властива переважній більшості порід молочно направку продуктивності, зберігається в цілому ряді поколінь, незважаючи на те, що їх розводять у різних умовах. Споживають вони корми різного ботанічного й хімічного і штучного середовища. Штучний добір, є одним з могутніх свідомих факторів формоутворення, викликає зміну характерних особливостей конституції спочатку в окремих тварин, а потім і цінних порід, дає можливість утворювати нові конституціональні типи, удосконалювати породи в бажаному для людини напрямі. Свідомий штучний добір і відбір тварин при розведенні, його напрям сприяють розвитку й закріпленню тих особливостей та ознак, які вибирає людина.

Знання факторів, що впливають на формування конституціональних типів, має велике практичне значення. Вибираючи фактори, які впливають на розвиток конституціональних особливостей, спрямовуючи їх дію на організм у певному напрямку, починаючи з ембріонального періоду розвитку, людина свідомо формує бажаний тип тварин.

З конституцією пов'язані важливі господарські й біологічні особливості, які потрібно враховувати при розведенні, а саме: стан здоров'я, темперамент, напрям продуктивності, сторопілість, статевая діяльність, акліматизаційна здатність.

З метою добору за молочним типом корів української чорно-рябої молочної породи актуально оцінити молочну продуктивність, живу масу та жирномолочність корів - первісток різних типів конституції.

Методика досліджень. Відібрано для дослідження по 10 голів корів первісток,

які відносяться до щільного-грубого, щільного-ніжного, рихлого - ніжного і рихлого - грубого типів.

Визначання типу конституції проведено за промірами тулуба і індексів: ширини грудей за лопатками, висотою в холці, обхвату кістки, індексом маси тіла, індексом костистості. За відповідними типами конструкції зроблено вибірка з племінних карток: живу масу, надій за 305 днів першої лактації, вмісту жиру.

Отримані дані опрацьовані методами математичної статистики.

Результати досліджень. Становлення стада української чорно-рябої молочної породи проводилось шляхом використання бугаїв-плідників голштинської породи. Добір дочок для відтворення стада проводився за надоями та пристосуваннями корів до машинного доїння. У результаті молочного типу конституції упущення питання серед корів української чорно-рябої молочної породи, встановлена значна розбіжність за надоями, процентом жиру та живою масою.

Одним із методів покращання екстер'єрно-конституційних типів є оцінка корів за типами конституції. Дану роботу найбільш ефективно проводити за першою лактацією, що дозволить обновляти стадо молочним типом корів. За П.М. Куліковим до молочного типу відносять корови щільного-ніжного типу.

Оцінка корів-первісток за типами конституції і встановлення у них надойв, проценту жиру, живої маси показали, що є значні відмінності серед корів за першою лактацією (табл. 1).

Таблиця 1. Молочна продуктивність та жива маса корів української чорно-рябої молочної породи за типами конституції, $n=10, \bar{x} \pm S\bar{x}$

Типи конституції	Продуктивність		
	Надій, ц	Вміст жиру, %	Жива маса, ц
Щільно-грубий	39,48±0,45	3,64±0,027	4,89±0,088
Щільний-ніжний	46,24±0,237***	3,77±0,030**	5,22±0,053**
Рихлий-грубий	38,25±0,533	3,81±0,010***	5,94±0,093***
Рихлий-ніжний	42,27±0,363***	3,72±0,027*	5,47±0,130**

Примітка: * $P<0,005$; ** $P<0,01$; *** $P<0,001$.

З даних таблиці 1 видно, що за надоем найменші показники у корів рихлого – грубого типу (38,75 ц за 305 днів лактації), але за процентом жиру і живою масою - найвищі. Аналізуючи надій, вміст жиру в молоці, живу масу у порівнянні з контрольною групою корів (щільний-грубий) доведено про переваги над варіантами типів конституції корів щільного-ніжного (відібрано при $P<0,001$ - надій, $P<0,01$ - % жиру в молоці і жива маса).

Відносно рихлого-ніжного типу, то необхідно відмітити про надій молока, які тільки на 9,4% менші ніж у щільного - ніжного типу. Але за процентом жиру у молоці вищі на 0,04%, за живою масою - на 13,78%.

Отримані результати по оцінці молочної продуктивності, процент жиру в молоці, живій масі корів – первісток української чорно-рябої молочної породи в стаді ПП АФ „Батьківщина” Вінницького району Вінницької області, свідчить про доцільність проведення добору корів за типами конструкції. Перевагу віддавати коровам щільно-ніжного типу, як найбільш наближених до молочного напрямку продуктивності.

У корів рихлого-грубого типу зберегти жирномолочність, але закріплювати за ними бугаїв-плідників з щільним типом конституції. Це дозволить не тільки дещо зменшити живу масу, але й підвищити рівень молочної продуктивності. Практично аналогічна ситуація із коровами рихлого-ніжного типу, де необхідно тільки підвищити щільність тулуба.

Відносно щільного-грубого типу конституції даних корів необхідно вибракувувати за низькими показниками надоїв, % жиру та живої маси.

Висновки: 1. Оцінка корів-первісток української чорно-рябої породи за надоями, жирномолочністю та живою масою, показали доцільність розведення корів щільного-ніжного типу.

2. Використання корів-первісток української чорно-рябої молочної породи щільного-грубого типу недоцільно.

3. Продовжувати покращувати тип корів української чорно-рябої молочної породи рихлого-грубого і рихлого-ніжного за щільністю конституції і доведення їх до щільного-ніжного, при цьому використовувати бугаїв плідників української чорно-рябої молочної породи щільної конституції.

Література

1. Буркат В.П., Єфименко М.Я., Хаврук О.Ф. Формування внутріпородних типів молочної худоби. - К.: Урожай, 1992. - 194 с.
2. Демчук М.П. Екстер'єрно-конституційні особливості чорно-рябої Європейської селекції // Науковий вісник. - Вип. 3. - ч. 1. - Львів. - 1999. - С. 198.
3. Свечин Ю.К., Дунаев Л.И. Прогнозирование молочной продуктивности крупного рогатого скота // Зоотехнія. - 1988. - №1. - С. 49-53.

Summary

Improvement of Ukrainian motley dairy cows according to their dairy type / Polyoviy L.V., Romanenko O.V.

It has been determined that evaluation of heifers of Ukrainian motley dairy breed according to the yields, content of fat in milk, and live mass displayed expediency of breeding of the dense – tender type.

Using heifers of Ukrainian motley dairy bred of the dense-thick is not expedient.

At is recommended to continue improvement of cows of Ukrainian motley dairy breed belonged to the friable – thick and friable –tender types according to their constitution and driving them to the dense-tender type , the bulls of Ukrainian motley dairy breed of the dense constitution being used .

Key words: yields, level of productivity, faeces, biogas, heat energy.